

Budkavlen 2016

Temat för årets häfte av Budkavlen är arbete och engagemang. Med dessa teman har vi velat vända oss mot viktiga sektorer och fält som gör att samhället fungerar. En annan orsak är den att arbete och engagemang också är viktiga för individen, för via dem ingår man i större sammanhang. Via arbete och engagemang kan olika individer och olika grupper gemensamt nå en tillfredställelse och stärka sin identitet. I arbete är det ofta fråga om att omstöpa någonting till helheter eller fylla i luckor i långa kedjor av uppgifter. Arbete utförs under arbetstid och fyller så en stor del av de arbetsföras dagar. Arbete kan utföras tämligen ensamt eller i lag, vilket skapar olika tillvägagångssätt för att uppnå resultat. Och arbetet kan vara engagerande eller så icke.

Inom arbetslivet tenderar man att försöka öka arbetstagarnas motivation för att de genom ett strakt engagemang också skall kunna göra bättre ifrån sig. Med ett engagemang avses i allmänhet att man hyser ett djupt intresse för något och försöker via verksamheter främja detta något. Därmed kan man engagera sig starkt i arbetet, men oftare engagerar sig människorna utanför arbetet. Det är här man kan leva ut sina verkliga intressen. Med engagemang under fritiden kan individerna nämligen oftare välja själv vad det är de vill ägna sig åt. De kan ha egna motiv för att engagera sig, och i sällskap med andra uppnå något speciellt tillsammans. Hela samhällets tredje sektor är beroende av sådant engagemang, vilket ofta också kallas medborgaraktivitet.

Det intressanta är att engagemanget kan peka på identifieringar av olika slag. Man kan tänka sig att engagemang och hängivenhet i ett arbete stöder ens identifiering med arbetsplatsen eller åtminstone med arbetsgemenskapen. Fritidsengagemang kan å sin sida bli så starka att de överflyglar ens intresse för arbetet, men via den avkoppling de erbjuder verka för en balanserad identitet. Också på detta sätt är arbete och engagemang sammanflätade.

En dylik tematik avhandlas i artiklarna på olika sätt. Två ägnas arbetet, en fritidssysselsättningar, en hur vädret engagerar oss och ytterligare en arbetets motsats, festen, och uppfattningar om den i ett forskningsperspektiv. Metodiskt och källmässigt baserar sig artiklarna på historiska dokument, intervjuer, deltagarobservation och frågelistor, således de gängse etnologiska och folkloristiska källorna och metoderna. Däremot går angreppssättet starkt isär i de olika artiklarna, vilket framgår av presentationerna nedan och vilket visar på mångfalden i dagens forskning.

Den första artikeln, av Fredrik Nilsson, ägnas ett detektivöde. Samtidigt problematiseras förhållandet mellan arbete och positivt engagemang och tas upp också uppskrivade krav som kan ställas på engagemanget hos arbetaren och som i vissa fall kan vara ödesdigra. I dagens arbetsliv krävs ofta förutom formellt kunnande även rätt attityd, hävdar Nilsson mot bakgrund av dagens arbetsstudier. I sin artikel prövar han hur dylika krav på att vara en god medarbetare kunde upplevas i en annan historisk epok, nämligen bland tullbevakningen i 1920-talets Syd-Sverige. Vad kunde hända när man i arbetslivet ville ge sitt allt? Kontexten i artikeln är den spritsmuggling som förekom från Tyskland och Danmark till Sverige och den tullbevakningsorganisation som tulldetektiven Edvard Asp arbetade inom. Fredrik Nilsson följer hans ambitioner detaljerat och pekar också på de formella krav och den kontroll som generaltullstyrelsen i Sverige utövade över sina tjänstemän. Ur de historiska källorna har spritsmugglarnas förehavanden och detektivens spaningar kunnat undersökas på mikroplanet, vilket resulterat i en mycket spännande artikel. Metoden går ut på att spåra motivationer för hårt arbete hos en individ. Samtidigt pekar analysen på att arbetsvillkoren var hårda. Asps spaningsområde var vidsträckt, och hans tjänst förlängdes alltid bara med tre månader i taget. Dessa trängda arbetsvillkor i kombination med Asps ovilja att böja sig för

svårigheter och även egen sjukdom ledde till hans förtida död. Fredrik Nilsson kan därmed peka på att arbetsvillkor, också Asps familjesituation och den svåra ekonomiska situationen i Sverige vid denna tid räckte till för att en man på detta sätt löpte linan ut. Ämnet i artikeln för därför tillbaka på hårda arbetsvillkor och bristande tillit till egen personal överlag och på hur individer kan pressas till sitt yttersta för att vara både anställningsbara och för att behålla de jobb man händelsevis fått.

Till lugnare vatten övergår i följande artikel. Miia-Leena Tiilis studie bygger på hennes nyss ventilerade avhandling om arbetet inom gränsbevakningen i Finland. I artikeln har hon valt att lägga fokus vid ”kinestetiska dispositioner” och rörelser som gränsbevakarna företer eller som de ägnar sig åt inom yrket. Med kroppsligt och kinestetiskt vetande syftas t.ex. på kroppens förmåga att handla intelligent i samverkan med sin omgivning och andra. Och ytterligare att ett sådant vetande inte utgör en statisk kunskap, utan ett aktivt vetande som uppstår genom rörelse i den materiella världen. Artikeln börjar följaktligen med att diskutera relationen mellan kulturellt vetande, kropp och rörelser för att sedan med olika exempel ur gränsbevakarnas vardag – t.ex. deras kroppsställningar - belysa hur olika konstellationer tar form. Även gränsbevakarnas åsikter om vad som utgör yrkesskicklighet kommer därvid fram. Olika former att förändra arbetet eller att ge nya uppgifter kan å sin sida lätt leda till frustration om man skolas in i vissa kinestetiska dispositioner och sedan inte får utöva dem. Artikeln är ett exempel på hur fokus inte bara på individernas uppfattningar om sitt arbete fördjupar synen på arbetet utan även på hur intrikat mångsidigt ett yrkesutövande kan uppenbaras när man går till de djupare relationerna för kroppen i arbetet. Samtidigt påvisar Miia-Leena Tiili att arbetstagaren inte bara utgör en individuell kropp utan att kroppens rörelser sammanflätas med andras såsom tyst kunskap.

Tyst kunskap är också i fokus för Johanna Björkholms artikel om utövare och bevarare av immateriellt kulturarv. Hon utgår från

Unescos konvention för trygghandlet av det immateriella kulturarvet från 2003, men låter sedan hennes sagesmän på egna villkor belysa sina speciella vägar för att bevara olika former av den ”folkliga kulturen”. Johanna Björkholm har ägnat sig åt fem olika typer av entusiaster, som hon intervjuat. De är fråga om lekmanaspelmän som spelar tillsammans, om en redaktion för en lokalhistorisk årsbok, om ett hantverkargille som via ett lärlingssystem fostrar nya hantverkare, om en förening som levandegör historia genom militär exercis och simulerade fältslag och slutligen om en grupp bybor i byn Jeppo i Nykarleby som upprätthåller menuettdanstraditionen i byn. Dessa sysslar samtliga med immateriellt kulturarv, såsom det också förstås i konventionen, dvs. ”sedvänjor, framställningar, uttryck, kunskap och färdigheter – liksom tillhörande tillvägagångssätt, ändamål, artefakter och kulturella miljöer”. Johanna Björkholm understryker att det inte är fråga om bevarande mot några hot om förfall, utan snarast om att värna om och skapa förutsättningar för kulturarvets fortsatta existens. Det är detta som entusiasterna har tagit sig an och då är det viktiga snarare att praktiker lärs ut, övas in och upprätthålls genom ständig utövning. Hon gör också en åtskillnad om kunskap i och kunskap om, varvid det förra omfattar aktivt utövande, det senare vetskap om hur saker går till. Det är den praktiska kunskapen som firar triumfer.

Med Lena Marander-Eklunds artikel är vi inne på ett nytt och vardagligt fält, människornas förhållande till vädret. Hon frågar sig på vilket sätt vi känslomässigt engagerar oss för vädret och det gör hon med den avsikten att det till synes oviktiga kan ge oss kunskap om rutiner och sådant som är viktigt i en undflyende vardag. Hon poängterar också det nästan självklara men nog så viktiga i att vi upplever naturen och landskapet via vädret. Engagemang för vädret är något som inte alla hyser, men det oaktat har det varit viktigt i långa tider, Marander-Eklund pekar på hur lång historia väderprognoserna faktiskt har. Vi kan också tänka på hur stor del de upptar av dagens nyheter och hur viktigt det blivit med olika applikationer att snabbt få reda på det kommande

vädret – inte minst i jordbruket. Artikeln baserar sig på en frågelista som Svenska litteratursällskapets folkkultursarkiv skickade ut 2015, och som resulterade i 75 svar. I sin artikel tar Lena Marander-Eklund fasta på speciellt vad sagesmännen ville delge om vilket väder de anser vara det perfekta och ifall de samlar på information om vädret. Artikeln igenom analyseras svaren med intressanta vinklingar baserade på teorier om engagemang, samtalsämnen, kontroll över vardagen och dess rutiner samt samlandet som hobby. Vädret är vad det är och som instabilt något vi måste förhålla oss till. Och en del av oss engagerar sig starkt däri. Det visar sig att väderinformationen och ett utbyte av tankar kring vädret är ägnat att stabilisera vår tillvaro.

Varken arbete eller något man starkt engagerar sig för är något som man tar lättvindigt. Engagemang under fritiden leder också till en rätt systematisk hållning till det man sysslar med och däri börjar det likna den hållning man har till arbete. Om arbetet känns motigt och engagemanget börjar svikta leder det till starka olustkänslor. Det är här en fungerande organisering av såväl arbete som fritidssysselsättningar bidrar till att det känns meningsfullt. När det kommer till kritan främjar vardera, välfungerande arbete och berikande engagemang, såväl vår kontroll över vardagen, som den tillfredställelse vi kan få ut av den.

Också Anne Bergmans artikel om festtraditioner kan ses i ett perspektiv av engagemang. Hon frågar sig hur i all världen nutidens intresse för festtraditioner ständigt söker sig till att förklara deras ursprung, medan den folkloristiska och etnologiska forskningen har helt andra fokus. De populära tolkningarna startar alltid med dagens bruk och söker efter hur de

först har uppenbarat sig och varför. Att söka efter ursprunget till enskilda detaljer i t.ex. julfirandet och finna det t.ex. i fornnordisk heden tid eller i någon avlägsen sedvänja i en annan kulturkrets, fungerar enligt henne som ett sätt att knyta nutid till forntid. En sådan historiesyn är snarast mytisk och då kan man fråga sig varför man – inom tidningspress och annan media – vill anlägga en mytisk syn på just festernas historia. I en tid då årshögtiderna snarast verkar för att stärka familjekänsla och att man hör till ett sammanhang och trivs med dem man umgås, blir enligt Anne Bergman deras rekvisita och ceremonier starkt personliga, samtidigt som de direkt faktiskt symboliserar just de enskilda högtiderna. Festerna står i dagens turbulenta tider för att det ”finns en ryggrad”, att de kan förknippas med en lång historia och detta inger trygghet. Helgerna står då för det bestående och deras långa historia bekräftar det. Hurudan denna historia i sina mest otroliga varianter utges att vara, är något som fungerar som en förklaring och det får man nöja sig med. Traditionsvetarna förmår inte ändra på ursprungsförklaringarna eller rätta till direkta missförstånd, eftersom ursprungsmyterna är folklore, som man i nutiden har behov av. De enskilda detaljerna i festsederna blir festsymboler, som gör att man kan skilja på vardag och fest och deras ursprung kan var och en något oengagerat engagera sig i och sedan övergå till själva firandet.

Anne Bergman har i år avgått med pension från sin arkivarietjänst vid Svenska litteratursällskapets folkkultursarkiv. Artikeln är en summering av hennes erfarenheter som festforskare och ett bevis för hennes djupa engagemang i ämnet och i arbetet.

Anna-Maria Åström

Budkavlen 2016

The theme of this year's edition of Budkavlen is Work and Commitment. The intention behind this theme is to focus attention on those

key sectors and fields that make society work. Another reason is that work and commitment are also important for individuals, because it

is through them that we become included in a wider context. Through work and commitment different individuals and different groups can jointly achieve fulfilment and strengthen their identity. In work this is often a matter of reshaping something to make it whole or filling in gaps in a long chains of tasks. Work is carried out during working hours and therefore takes up much of a worker's day. Work can be done relatively alone or in teams, creating different approaches to achieving results; while the work itself can be engaging or not.

In working life, there is a tendency to try to increase the motivation of employees so that through a strong commitment they will also be able to produce better work. A commitment, in general, means having a deep interest in something and trying through activities to promote it. Therefore, individuals can be strongly committed to their work, but more often people commit themselves to things outside of their work. This is where individuals can live out their real interests. In their commitment during leisure time individuals can in fact choose for themselves what it is they want to pursue. They may have their own motives for becoming involved in an activity, or, in the company of others, wish to attempt to achieve something special together. The entire third sector of society is dependent on such commitment, which is often also called civic activity.

What is interesting is that commitment can point to various kinds of identification. One can imagine that commitment and dedication at work will support personal identification in the workplace or at least within the working community. Commitment as regards leisure activities can, on the other hand, become so strong that they overwhelm a person's interest in their work, however, through the relaxation they provide, they can also create a balanced identity. Thus, in this way, work and commitment are also intertwined.

Such themes are discussed in the articles in various ways. Two are dedicated to work, one to commitment in leisure pursuits, one to how the weather affects us, and a further one to fes-

tivities, that can be seen as contrast to work. Annual festivities and popular beliefs as regards their history are thus analyzed from a research perspective. From the perspective of the methods and sources, the articles are based on close reading of historical documents, interviews, participants' observations, and questionnaires; thus, the usual ethnological and folklore sources and methods. However, the approach differs greatly in the various articles, as evidenced by the presentations below, which demonstrate the diversity of today's research.

The first article, by Fredrik Nilsson, is devoted to a detective's destiny. At the same time, it problematizes the relationship between work and a positive commitment, and also takes up the excessive demands put on the commitments of worker, which in some cases can be ill-fated. In today's working life, in addition to formal knowledge an employee is often as required to have the right attitude, claims Nilsson in the light of today's labor studies. In his article, he examines how such requirements as regards being a good employee were experienced in a different historical epoch, namely in the 1920s, among Customs Guards in the South of Sweden. What happens in working life when workers want to give their all? The context of the article is the liquor smuggling that occurred between Germany, Denmark, and Sweden and the customs organization in which the customs detective Edward Asp worked. Fredrik Nilsson follow Asp's ambitions in detail, and also highlights the formal requirements of the Customs Board in Sweden and the control they exercised over their officials. From historical sources, the liquor smugglers' activities and the detectives' investigations have been explored at a micro level, which has resulted in a very exciting article. The method is to trace the motivations for the hard work of an individual. At the same time, the analysis points to the fact that the working conditions were harsh. Asp's area of investigation was very wide, and his position was always extended by just three months at a time. These constricting working conditions in conjunction with Asp's unwillingness to bow in the face of difficulties, even personal illness, eventually led to his premature death. Fredrik

Nilsson can thus point to the fact that the working conditions, as well as Asp's family situation and the difficult economic situation in Sweden at that time, were enough for a man to be defeated. The subject of the article, therefore, goes back to these harsh working conditions and the general lack of trust in staff and how individuals can be driven to their utmost in order to be both employable and to keep their job.

The following article leads us into calmer waters. This study by Miia-Leena Tiilis is based on her newly aired dissertation on the work of Border Guards in Finland. In the article, she has chosen to focus on "kinesthetic dispositions" that is gestures and movements, that border guards perform or are concerned with in their work. Physical and kinesthetic knowledge is aimed at understanding, for example, the body's ability to act intelligently in interaction with the environment and others. In addition to which, it is important that such knowledge is not static knowledge, but active knowledge that comes from movement in the material world. Accordingly, the article begins with a discussion on the relationship between cultural knowledge, the body, and movements and then with various examples from the everyday life of border guards – e.g. their posture - illustrates how different constellations take shape. In addition, the border guards' opinions about what constitutes professional skills is presented. Different ways of changing an individual's work or giving new tasks may easily lead to frustration if they have been taught with a certain kinesthetic disposition in mind and then not allowed to be practiced. The article gives examples of how the focus is not only placed on how an individual's understanding of their work is related to their perception of the work, but also on how intricately versatile profession conduct can be when revealed by going deeper into the relationship of the body at work. At the same time, Miia-Leena Tiili demonstrates that an employee is not just constituted of an individual body but a series of bodily movements that interlace with others in a form of tacit knowledge.

Tacit knowledge is also the focus of Johanna Björkholm's article about practitioners and

preservers of intangible heritage. She adopts the 2003 UNESCO Convention for the safeguarding of intangible cultural heritage, but then lets her informants, in their own way, highlight their special means of preserving various forms of "folk culture". Johanna Björkholm has devoted her studies to five different types of enthusiasts, all of whom she has interviewed. The enthusiasts are comprised of: lay musicians that play together, an editorial for a local historical yearbook, a recreational handicraft group that via apprenticeships promotes new craft workers, an association that brings history to life through reenacting military exercises and simulating battles, and finally a group of villagers in the village Jeppo in Nykarleby that maintains a minuet dance tradition in the village. All these groups are involved with intangible heritage, in what is understood in the convention's terms as the "practices, representations, expressions, knowledge and skills - as well as the associated procedures, purposes, artifacts, and cultural environments". Johanna Björkholm emphasizes that it is not a question of preservation against any threat of deterioration, but rather to safeguard and create the conditions for the continued existence of these cultural heritages. It is this that the enthusiasts have embraced and so it is of importance that the practices are taught, followed up, experienced, and maintained through constant practice. She also makes a distinction between know-how and know-that, with the former involving active performance, and the latter knowledge about how things are done. It is the practical knowledge that celebrates triumphs.

With Lena Marander-Eklund article we find ourselves in a new and everyday field, people's relationship with the weather. She asks in what way we are emotionally committed to the weather, and she does it with the objective of showing that the seemingly inconsequential can give us knowledge of routines and other issues that are important in a fleeting normal day. She also points out something that may seem almost obvious but also is very important - that we experience nature and the countryside through the weather. Involvement with the weather is

something that not everyone thinks about, but nevertheless it has been important for a long time; Marander-Eklund points out how long the history of weather forecasts have actually been. We can also be aware of what a large part of today's news they occupy and how important it has become with various applications to quickly find out about the impending weather - not least in agriculture. The article is based on a questionnaire that was sent out in 2015 by the Folk culture archives of the Swedish Literature Society, which resulted in 75 responses. In her article, Lena Marander-Eklund particularly selects what the informants want to share about what weather they consider to be the perfect and whether they collect information about the weather. The article analyzes the responses from interesting angles based on the theories of commitment, conversation topics, control over everyday life and its routines, and collecting as a hobby. The weather is what it is and as it is unstable it is something we need to relate to. However, some of us are more strongly committed to it. It appears that information about the weather and an exchange of ideas about the weather is likely to stabilize our existence.

Neither work nor something a person is strongly committed to is matter they can take lightly. Commitment during leisure time also leads to a very systematic approach by individuals to what they do - more like the attitude one has to work. If work feels like too much effort and commitment starts to waver, it often leads to strong feelings of discontent. This is where a functioning organization of both work and leisure pursuits helps to make life feel meaningful. In the final analysis, each promotes the other; a well-functioning job and rewarding commitments, as well as control over everyday life, and the satisfaction that we can get out of them

Anne Bergman's article on festive traditions can also be seen in a perspective of commitment. She questions how on earth today's interest in celebration traditions constantly seek to explain and focus on their origin, while folklore and ethnological research has an entirely different focus. The popular interpretations always

start with the current use and then to look for how they first appeared and why. To search for the origins of individual details of e.g. Christmas traditions and find it e.g. in ancient Norse heathen times or in some remote practice in another cultural circle, functions according to her as a way to link the present to the past. Such a view of history is rather mythical and so one can question why people - in the press and other media - want to construct a mythical vision of this history of festivities. At a time when annual celebrations tend to be used to strengthen family feelings and a sense of belonging to a context and feeling comfortable with those people one socializes with, according to Anne Bergman their properties and ceremonies have become highly personal. At the same time the different ceremonies actually symbolize the individual festive occasion very directly. Celebrations in today's turbulent times represent "a backbone," as they are associated with a long history and this inspires security.

The festivities represent permanence and their long history confirms this. What kind of history this is, as published in all its most incredible variations, is something that serves as an explanation and with these even the researchers must be content. Scientists who study traditions are not able to change original declarations or correct direct misunderstandings, because the origin of the myths are folklore, which, in the present day are needed. The individual details of festive customs become festive symbols, which allow us to distinguish between every day occasions and special occasions. The origins of each one can be something one is involved in or not, and then move on to the actual celebration.

Anne Bergman has this year retired from her archivist position at the Swedish Literature Society's Folk culture archives. This article is a summary of her experiences as a researcher of celebrations, and a testament to her deep commitment to the subject and her work.

Anna-Maria Åström